

השבוע בגליון

- מצווה לסייע בידי החולה לשוב בתשובה
- יועץ אלמוני מול "פנקס הקבלנים"
- מסירת מידע שגוי לבעלי גמח"ם

- תשלום עבור חפץ שלא הוזמן
- מכירת ספר תורה עם טלאי כמהודר
- מצוות ביקור חולים, מקורה ודיניה
- בית החולים שייסד רבי עקיבא איגר זצ"ל
- יש לבקר את החולה ביחידות

- קולות, חומרות, ומה שביניהן
- איך מדפיסים את הליוו של "מאורות הדף היומי"?
- צייר שביקש להבטיח את שכרו
- ויכוח בין מוציא לאור לבעל בית דפוס
- הנאה מעישון סיגריה, מתי וכיצד?

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

שתי תחנות כאולם אחד

פניו של אדון פ. אדמו מזעם ומרוב תדהמה. הוא פסע בנעליו המבריקות אל תוך האולם, כשליבו מחסיר פעימה או שתיים. הכל היה מוכן, בדיוק כפי שהוא תכנן. הכל היה מוכן, אבל לא בשבילו. אך כל נקדים את המאוחר.

תרועות מזל טוב רועמות בישרו לתושבי השכונה שבמשפחת פ. מתרחשת שמחה רבת. אחת מבנות המשפחה התארסה במזל טוב עם בן טובים.

אדון פ. קרן מנחת ומאושר. הוא לא התאמץ להסתיר זאת. אחד עשר מילדיו כבר נישאו והקימו בתים לתפארת, והיום הוא יומו הגדול. מפעם לפעם הוא קינח דמעה קלה שהתגנבה לזווית עינו, כאשר נזכר שלא ירחק היום וביתו הגדול יתרוקן לחלוטין. אולם, כך דרכו של עולם, ומשכך, מוטב שהכל הולך כשורה, כמתוכנן.

פעם אחר פעם טפח אדון פ. על כתיפו של החתן הצעיר, בעודו מציגו בפני הקרואים הרבים, שהשתאו למראה התקרובת העשירה והאולם המפואר שנבחר על ידי מר פ. כדי לערוך בו את שמחת האירוסין.

עם זאת קיבל כל אחד מן המוזמנים גליל כסף דקיק ברוק למראה, כמזכרת, עליו נחרתו המילים "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", ובתוכו נר

דף ק/ב צבעו כאור

תשלום עבור חפץ שלא הוזמן

במשנתנו נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, לגבי אדם שסיפק עצים לנגר, וביקש ממנו לעשות לו כסא מהם, והנגר טעה ועשה ספסל מעצים אלו, אם על הנגר לשלם לבעל העצים את דמיהם ולהשאיר את הספסל אצלו, או שמא על בעל העצים ליטול את הספסל ולשלם לנגר תשלום מופחת בלבד [הוצאות, או דמי שבחו של הספסל - הנמוך מבין השניים]. אולם, לכל הדעות, כאשר הנגר יצר את החפץ שהזמין הלקוח, אך עשאו מכוער, אין הבעלים רשאי לדרוש את דמי העצים, אלא יטול את החפץ וישלם לנגר תשלום מופחת, וכך נפסק להלכה (רמב"ם הל' שכירות פ"י ה"ד, שו"ע חו"מ סי' ש"ו ס"ג) [לגבי חישוב התשלום המופחת נחלקו הראשונים בדבר (עי' טושו"ע שם ו"נתיבות המשפט" בשו"ע שם, ועי' "משפט שלמה" סי' ל"א)].

מקרים מעין אלו, שבעל מלאכה אינו עומד בתנאי החוזה שסוכם עמו, מתרחשים חדשים לבקרים, אך יש לדעת, כי לא בכל מקרה רשאי מזמין העבודה לטעון "אין זו העבודה שסיכמנו עליה" ולהפחית בתשלום התמורה.

מכירת ספר תורה עם טלאי כמהודר: מעשה בנדבן שרכש יריעות מהודרות ומסרן לסופר סת"ם, שיכתוב עליהן ספר תורה מהודר. כאשר הושלמה המלאכה נמסר ספר התורה לידי הנדבן כאשר באחת מיירעותיו היה חור, שעליו הודבק קלף חדש. הסופר סיפר שהוא טעה בכתיבת אחד משמותיו של הקב"ה, ועקב כך הוא נאלץ לגזור את מקום הטעות ולהדביק במקומה קלף חדש. עתה, תבע הנדבן שהסופר יכתוב עבורו יריעה חדשה, שהרי זו אינה "מהודרת".

המהר"י אסאד (שו"ת יהודה יעלה ח"ב סי' רצ"ב), שבפניו הוצגה השאלה, קבע שהסופר אינו מחוייב למלא את דרישת הנדבן. שכן, אדם המזמין עבודה אצל סופר, יודע שכדרך בני אדם עלולות להתרחש טעויות פה ושם (שו"ת הרשב"א סי' אלף נ"ו), ומראש הוא מוחל עליהן ועל ההוצאות הכספיות שיגרמו לו בעטיין. לפיכך, יש להתייחס אל הסופר כמי שמילא את מחוייבותו, שהרי הוא עמד בסיכום ועשה את מלאכתו נאמנה, ככל שבן אנוש מסוגל להוציא מתחת ידו (עי' שו"ת בנין ציון סי' קס"ד שנסתפק האם אמנם הסופר פטור).

זעילוי נשמת

הר"ר שמואל יצחק הלוי גרוס ז"ל

ב"ר שלום ז"ל

נלב"ע ה' באדר ב' תשס"ג

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידנו

ר' שלום יקותיאל יהודה גרוס שיחי

זעילוי נשמת

הר"ר בנימין בן דוד ז"ל

ב"ר יעקב ובת שבע ז"ל

נלב"ע ב' באדר תש"א

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחי

זעילוי נשמת

גב' דבורה זליכוב ע"ה

ב"ר מרדכי ראובן הלוי פסל ז"ל

נלב"ע ר"ח אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו הר"ר שמחה רשף

ומשפחתו שיחי, משפחות זליכוב שיחי

לעילוי נשמת

אברהם נח ליפסקר ז"ל ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' באדר תשנ"ח

שרה ליפסקר ע"ה ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט

תנצב"ה

אולם, האחרונים מבארים כי ניתן לזקוף טענה זו לזכות הסופר, אך ורק כאשר הוא **נשכר** לכתוב על יריעות של מזמין העבודה. אך ה**רוכש** ספר תורה אצל סופר, רשאי לדרוש ממנו לכתוב יריעה חדשה, במקרה כגון זה, מאחר שלא סוכם ביניהם שהתשלום יהיה תמורת **מלאכתו** של הסופר, אלא תמורת **רכישת** ספר תורה מהודר, וככזה עליו להיות מושלם (שו"ת פתחי חשן שכירות פרק י"ג, מ"ד).

דף ק/א ילכו זו ביקור חולים

מצוות ביקור חולים, מקורה ודיניה

חז"ל בסוגייתנו דורשים מהפסוק (שמות יח/כ) "והודעת להם את הדרך ילכו בה", כי מצוה על בן גילו, היינו: בן מזלו (ר"ן נדרים לט"ב) של החולה לבקר, למרות שהוא נוטל אחד משישים מחוליו. לדעת רבים מהראשונים ביקור חולים הוא מצוות עשה **מדאורייתא** (רבינו יונה ברכות פ"ג ועוד). אולם, לדעת הרמב"ם (הל' אבל פ' י"ד הל' א') זו היא מצווה **מדרבנן**, ששרשיה במצוות "ואהבת לרעך כמוך". כלומר, נצטוונו מן התורה לגמול חסד עם הזולת, אך ציווי זה אינו מגדיר פעולות מדוייקות ומעשים ספציפיים שיש לבצע, וחז"ל הם שקבעו והגדירו פעילויות מסויימות כמצווה, ובכך קבעו את גדרי החיוב והפעולה שיש לנקוט כדי לסייע לחולה.

[**האם העוסק בביקור חולים פטור באותו זמן מעשיית מצוות אחרות?** הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל (קונטרס אחרון סי' ד" ס"ק י"א) מדגים הלכה למעשה את ההשלכות ההלכתיות הנגרמות מקביעת חז"ל את ביקור החולים כמצווה בפני עצמה. כידוע, "העוסק במצווה פטור מן המצווה". והנה, בימי חייו היהודי מקיים מצוות אין ספור. כאשר הוא אוכל, הוא שומר על גופו, כאשר הוא מלביש את ילדיו הוא גומל עמם חסד וכן הלאה. האם נאמר, שבכל אותם רגעים הוא פטור מעשיית מצוות אחרות? ודאי שלא. שכן, אך ורק בעת עשיית **פעולה מסויימת** שעליה נצטוונו במפורש, פטור מבצעה מן החובה לקיים מצוות אחרות. לפיכך, לו היה ביקור החולים ענף וחלק ממצוות גמילות חסדים, וחז"ל לא היו מגדירים את פעולותיה, העוסק בביקור חולים לא היה פטור באותה עת מעשיית מצוות אחרות. אולם, לאחר שחז"ל קבעו את ביקור החולים כמצווה בפני עצמה, קיים איפוא, גם לגביה הכלל של "העוסק במצווה פטור מן המצווה".]

בית החולים שייסד רבי עקיבא איגר זצ"ל: גדולי ישראל הקפידו והידרו אחר קיום מצווה זו, המוטלת על כל אדם, כפי שכתב הרמב"ם (שם הל' ד') "בקר חולים מצוה על הכל". על הגרע"א זצ"ל מסופר (ספר תולדות רע"א) שבתקופת כהונתו כרבה של פרידלנד, הוא נהג לבקר את כל חולי עירו בכל שבוע, וכאשר פשטה במדינה מגיפת דבר, הוא היה בודק את **כל התינוקות** שבעירו מידי שבוע כדי לוודא שהציבור מקפיד על ההיגיינה הנדרשת. על כך ועל פעולות נוספות למניעת התפשטות המגיפה, הוא קיבל אות הוקרה מן הקיסר. לימים, כאשר התמנה לרבה של פוזנא, ומרוב טרדותיו נבצר ממנו לקיים את המצווה החביבה עליו, הוא שילם מכיסו את שכרם של שני אנשים, שביקרו את החולים בכל יום ודיווחו לו על מצבם. כעבור מספר שנים הוא גם יסד בעירו בית חולים.

אכן, החפץ חיים תמה בספרו (אהבת חסד ח"ג פ"א), מדוע אין מקפידים על מצווה זו המוטלת על הכל, וכבר לפני מאות רבות בשנים ייעץ תלמיד חכם ורופא ירושלמי (ספר ליקוטים מרבי רפאל מרדכי מלכי מחברת ב'), שמן הראוי להקים חברת "ביקור חולים" בכל עיר, כפי שמציין בעל ציץ אליעזר (ח"ה, רמת רחל, פ"ו אות ג'), שכמעט מן הנמנע לקיים מצווה זו בשלמותה, בפרט בעיר גדולה שרבים בה החולים, ועל כן, ראוי להקים חברת "ביקור חולים" שתקיים את המצווה בשליחות בני העיר.

יש לבקר את החולה ביחידות: השל"ה הקדוש כותב (ח"ב מס' פסחים) כי מצות ביקור חולים כוללת בתוכה מצווה בגוף, בנפש ובממון. **בגוף** - להתעסק בצרכי החולה. **בנפש** - להתפלל עבורו. **בממון** - לסייע בידו, אם הוא זקוק לכך. בספר לשון חכמים (ח"ב סי' כ"ה) אף מציין, כי ההולכים בשבת בבוקר לבקר את החולה ברוב עם, אינם יוצאים ידי חובת ביקור חולים, שהרי אינם יכולים להתפלל עליו בשבת, וכן, משום שהחולה אינו שופך את מר נפשו בפני ציבור. אלא, ראוי לבקר כאשר הוא בודד, ולהעניק לו את האפשרות להשיח את אשר על לבו.

מצווה לסייע בידי החולה לשוב בתשובה: מטבע הדברים, החולה מהרהר בליבו בדברי תשובה בשעת מחלתו (מאירי נדרים מ/א), ואף אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני איוב רמז תתקי"ט), ש"אין חולה עומד מחוליו עד שמוחלים לו כל עוונותיו". ואכן, כתב השל"ה (שם), שעל המבקר את החולה לעוררו להתוודות על חטאיו, שהרי אם מצווה לסייע בצורכי גופו ובריאותו, ודאי שיש לסייע לצורכי נשמתו, וכפי שהורה החפץ חיים (שם), שהמבקר אצל חולה בעל אמצעים, שלא תרם צדקה וחסד כראוי, יזכיר לו לתקן דבר זה.

שעווה אדום, שיועד להדלקת הנרות בימי חג החנוכה שעמדו בפתח.

אולי בחתונה נקבל חנוכיה כמזכרת, התבדח אחד האורחים וחיוכו הרחב של מר פ. העיד על טוב ליבו, ומקצת על תכניתו לערב הנישואין עצמו. **כאן** אני רוצה את נגני החצוצרות ואת המתופף, החווה מר פ. באצבעו, ובצד השני, אמר, תוך שהוא סב באחת על רצפת השיש של האולם, את יתר כלי הנגינה. לצידו עמד בעל החברה שנשכרה על ידו לתכנן את האירוע, ורשם כל מילה שיצאה מפיו. **האולם** המפואר נוהל בהצלחה על ידי איש עסקים שהשכיל להעמיד לרשות לקוחותיו את מיטב השרות, והלקוחות הטובים, בהם מר פ. ואחרים, נהו אחריו.

יום דף יום, וככל שחלפו השבועות נדמה היה שלא נותר מאומה ליד הדמיון. הכל תוכנן עד הפרט האחרון.

ביום הגדול נסעו בני משפחת פ. אל האולם המפואר, וההתרגשות הלכה וגאתה.

כאשר עמדו בני המשפחה בפתח האולם עם הכלה הנרגשת, עצר רכב הסעות נוסף לידם ופרק מקרבו משפחה נוספת, נרגשת גם היא, עם כלה נרגשת נוספת.

בני המשפחות החליפו מבטים תמהים, ויחד פסעו לעבר פתחו של האולם, כשהפליאה והמבוכה גוברות והולכות.

באולם פנימה עמד מנהל האולם נכון לקבל את פני בעלי השמחה, ששילמו הון רב כדי לערוך את שמחתם באולם. ככל שהתקרבו המשפחות למקום עמידתו, הלכו פניו והסמיקו. הבלתי יאומן התרחש. התברר כי לאותו ערב הושכר האולם לשתי משפחות שונות: למשפחתו של אדון פ. ולמשפחה נוספת. שוד ושבר.

שני חתנים, שתי כלות. שני צלמים. שתי תזמורות. אולם אחד.

חמתו של אדון פ. בערה בו. ספר ההזמנות נפרש לעיני כל, ולהוותו של מר פ. התברר, כי המשפחה השנייה הזמינה את האולם לפניו. ודאי שמנהל האולם טעה, אך עתה, כאשר יש להכריע מי יזכה לערוך את שמחתו באולם, לה, למשפחה השנייה זכות הקדימה.

הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל" נשמע קולו של החתן הנרגש שעמד מתחת לטלית שנפרשה מעליו בחצר שטיבל קטן בקרבת מקום לאולם הגדול והמפואר. הנאספים לא חדלו למלמל ולהגות במקרה המצחיק והעצוב כאחד שאילו נקלעו. לא נותרה כל ברירה אלא לערוך את החתונה בשטיבל קרוב. מנהל האולם עמד בפתח אולמו, אווז בידו שלט גדול עליו נכתב: חתונת משפחת פ. נערכת בבניין הסמוך. "כן, שם, בשטיבל", ענה בלחש לשואלים המופתעים.

דרשן ירושלמי נוהג להשמיע מעשה זה, כדי להמחיש לקהל שומעיו מסר עמוק ונוכח:

הנה נתבונן קמעה. נכון, שמחתו של מר פ. נמוגה באחת. כמוהו גם שאר הנאספים, שציפו לאירוע מפואר ונאלצו להסתפק במציית שנרכשו במכולת השכונתית ובדג מלוח שנותר לפליטה מן הסעודה שלישית שהתקיימה בשטיבל בשבת האחרונה. **סביר** להניח שגם החתן והכלה הרגישו נבוכים מה, ברם, האם שמחתם האמיתית נפגמה? האם הם, שביום זה בונים את ביתם, שמים את ליבם לכל המתרחש סביבם? מסתבר שהמאורעות שסביבם נדחקים לשולי מחשבותיהם. לו רק מעט שכל בקדקדם, יודעים הם, כי כל הסובב אותם הוא שולי, זניח ופגוט, לעומת השמחה הגדולה שלהם ביום כלולותיהם.

הגמרא (עירובין נד/א) מדמה את העולם הזה להילולא, למשטה, כפי שאמר שמואל: "שיננא, חטוף ואכול חטוף ואישתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי".

הנורא יתברך נתן לנו את הזכות לחיות כדי להגיע למרת הנכספת. חכם הרואה למרחוק, נותן אל ליבו להשתמש בענייני העולם הזה באופן שלא יפסיד את זכותו בשמחה האמיתית, ועליו להתייחס לטרדות העולם הזה כאל דברים שוליים שאינם מפריעים לשמחה הגדולה.

דף ק/א חזי דעלך קא סמכינא

יועץ אלמוני מול "פנקס הקבלנים"

סוגייתנו מספרת שריש לקיש הראה דינר לרבי אלעזר ובקשו שיחווה את דעתו אם אינו מזויף, ורבי אלעזר שלא היה מומחה בבחינת מטבעות השיב כי המטבע אינו מזויף. בתגובה, אמר לו ריש לקיש "עלך קא סמכינא", כלומר, אני סומך על שיקול דעתך, ואם יתברר שטעית, עליך לפצות אותי על ההפסד שנגרם לי בגינך, כדין המזיק את חבריו ב"גרמי", וכך גם נפסק להלכה (שולחן ערוך חו"מ סי' ש"ו סעי' ו').

מסירת מידע שגוי לבעלי גמחי"ם: על פי זה מחדש בעל שלטי גיבורים (הובא בש"ך שם ס"ק י"ב), כי לא רק אדם שקבע על חפץ פגום שהוא כשיר חייב לשלם, אלא גם המייעץ לחבירו בדבר אפיו של פלוני, כאשר חברו מברר עליו אם אפשר לסמוך על יושרו, או אם הוא אדם אמיד שניתן להלוות לו כספים בלא חשש לפרעונו וחבירו סומך על דיברתו, חייב המייעץ לשלם למלווה את סכום ההלוואה, אם הלווה לא פרע אותה.

בנוסף לכך, גם כאשר המייעץ לא אמר לחבירו באופן מפורש שהוא סומך על דבריו בלבד, חייב המייעץ לשאת בתוצאות דבריו, אם היה ברור ומוכן מאליו שהוא סומך על דבריו (שולחן ערוך שם). עם זאת, במקרים מעין אלו יש לוודא באופן מוחלט, שהמייעץ סמך על דבריו בלבד. דוגמא לדבר כתב הרב זילברשטיין שליט"א (זכרון טוביה בית דוד עמוד תקנ"ד), לגבי אדם שבירר אצל חברו אם אפשר לסמוך על קבלן פלוני, וחבירו השיב לו שהוא אדם נאמן, ולבסוף הקבלן רימה את המייעץ והונה אותו. במקרה זה, גם אם מאופן דיבורם ניתן היה להבין שהמייעץ סומך על המייעץ בלבד, יתכן שהמייעץ רשאי לטעון, כי מאחר שב"פנקס הקבלנים" יש פרטים אודות אורחותיו של כל קבלן, הוא היה סמוך ובטוח שחבירו יבדוק גם בפנקס זה אם אפשר לסמוך על הקבלן, ולפיכך, יש לעשות שאלת חכם האם אמנם אפשר לחייבו.

לפני עור לא תתן מכשול: בקשר לכך חשוב לציין את דברי החפץ חיים זצ"ל (רכילות כלל ט' ה"ג) שהמייעץ לחבירו יתן אל ליבו להשיב נכונה באמת ובתמים, כאילו היה הדבר נוגע לו עצמו, ואם אינו נוהג כן, הרי הוא עובר על דברי התורה (ויקרא יט/ד) "לפני עור לא תתן מכשול".

דף ק/א אשר יעשון זו לפנים משורת הדין

קולות, חומרות, ומה שביניהן

מהפסוק (שמות יח/כ) "ואת המעשה אשר יעשון", נדרש בסוגייתנו, שמצווה על האדם לנהוג לפנים משורת הדין, ולעיתים אף להחמיר על עצמו ולהעניק לזולת את אשר אינו חייב לתת לו מן הדין. רבינו יונה (שערי תשובה שער ג'/ג) גם כותב, כי מצווה זו, חשובה ויקרה כמאמר חז"ל (מסכתות קטנות מסכת כלה רבתי פ"ה הל' א') שלא חרבה ירושלים אלא על שלא נהגו בה לפנים משורת הדין. מאידך, אין אנו מוצאים שחז"ל שיבחו אדם המקיים מצווה שאינו חייב בה, ואף אמרו (ירושלמי מסכת שבת פ"א הל' ב) ש"כל מי שהוא פטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט". יש, איפוא, לברר, מהו הכלל שלפיו ינחה האדם את עצמו, באלו מקרים להחמיר, ומתי אין בכך כל עניין.

בעל השדי חמד (כללים, מערכת כ' אות ט"ז) מבאר, כי בכל הנוגע לדברים שבין אדם לחבירו, גם הפטור מן המצווה לחלוטין ומחמיר על עצמו לקיימה, מקיים מצווה ואינו נקרא הדיוט, שהרי למעשה חברו נהנה מכך, ויש תועלת במעשהו. לעומת זאת, במצוות שבין אדם למקום יש לבדוק, אם אין זו מצווה שיש לקיימה, או שמא המצווה קיימת, אך הוא פטור ממנה. כגון: אדם היושב בסוכה בשעה ששורדים גשמים נקרא הדיוט, שהרי אין כל תועלת בישיבתו בסוכה באותה עת, ואין הוא מקיים כל מצווה בכך. לעומת זאת, המחמיר לשתות מים בסוכה, אף שאין חובה לעשות כן, הרי זה משובח (רמב"ם הל' שופר וסוכה ולולב פ"ו הל' ו'), שכן, אמנם לא חייבוהו לטרוח ולהכנס לסוכה לצורך שתיית מים, אך וודאי שהשותה בסוכה מקיים מצווה.

דף קא/א יש שבח סמנין על גבי הצמר

איך מדפיסים את הלוגו של "מאורות הדף היומי"?

סוגייתנו דנה אם בעליו של בגד אשר קוף שפך עליו צבע, פטור מתשלום לבעל הצבע בגין ערכו של הבגד שהאמיר, שכן, ספק הוא אם יש להתייחס אל הצבע שנוסף לבגד כאל השבחה ממשית

המטרה הסופית, שהיא צבירת זכויות והוספת לימוד תורה בעולם הזה, היא העיקרית, היא שמחתו האמיתית של היהודי, וכל שאר הטרדות המתרגשות ובאות בעולם הזה, אינן אלא זוטות שבשוליים, דברים בעלי חלוף. מבט זה על החיים, מקל ומעודד לקבוע עיתים לתורה ולהתמיד בקביעות זו, בלא להניח למכשולים כל שהם להפריע בדרך למטרה הקדושה. ועל ידי קביעת העיתים לתורה, זוכה האדם לקבל את הכוחות להביט נכונה ולהבדיל בין העיקר לטפל.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק.
פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות חוזרים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד
עכשיו! *3029

חודש ראשון התנסות חינם

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרון וינברג** ז"ל
ב"ר גרשון ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תשל"ג
והר"ר **דוד זאב וולקן** ז"ל
ב"ר דב צבי ז"ל נלב"ע ז' באדר תשס"ו

תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידיו
הר"ר **מנחם וינברג** שיחי' - בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר **אורי פייביש טאובר** ז"ל
ב"ר אליעזר ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תשל"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידיו
משפ' **פריד** שיחי' - גבעת שמואל

לעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה מרגלית** ז"ל
נלב"ע ז' באדר תרפ"ו ומרת מרים מרגלית ע"ה

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחי'

לעילוי נשמת

הרב ר' **שמואל אליעזרי** זצ"ל
ב"ר אליעזר ז"ל נלב"ע ג' באדר תשנ"א
והרבנית מרת **בתי' אליעזרי** ע"ה
ב"ר ישראל זאב הלוי איש הורוויץ זצ"ל
נלב"ע ז' בניסן תשמ"ח **תנצב"ה**

הונצחו ע"י המשפחה שיחי'

ידי אכילתם וההנאה מהם באותה עת, כך גם כל גידול קרקע המיועד לשימוש שהנאתו וכילוי מן העולם נעשים בו זמנית באותה פעולה, כגון, שמן לסוך בו את הגוף או להדליק בו נר, יש לנהוג בו קדושת שביעית. לעומת זאת, עצים המיועדים להסקה אין נוהגים בהם קדושת שביעית, כיון שההנאה העיקרית מהם היא לאחר שכלו מן העולם והפכו לגחלים.

האדמו"ר מצאנז זצ"ל נשאל, אם יש לנהוג בקדושת שביעית גם בטבק שמגדלים בארץ ישראל לצורך עישון סיגריות. בתחילת דבריו הוא מביא את דעת הסוברים (גדולת מרדכי סי' ט'), שהואיל וזמן ההנאה מהטבק וכילוי מן העולם שווים, יש לנהוג בו קדושת שביעית.

למה אתה מעשן? אולם, בספרו דברי יציב (שו"ת חלק י"ד סי' ר"ז), כתב האדמו"ר מצאנז, כי לדעתו אין חיוב לנהוג קדושת שביעית בעלי טבק אלו עקב מספר טעמים: א. יש לחלק בין ההנאה מעישון סיגריות לבין ההנאה מאורו של נר. שכן, הנהנה מאורו של נר, אכן הנאתו וביעורו שווה, שהרי האש המכלה את השמן, היא הנותנת את אורה. אולם המעשן סיגרית, אינו נהנה אלא מהעשן של עלי הטבק שכבר נשרפו... ושוב אין כאן מקרה של "הנאתו וביעורו שווה", שהרי רק **לאחר** שנשרפו עלי הטבק, המעשן שואף את העשן לריאותיו ו"נהנה". ב. יש לפקפק אם ראוי להגדיר את העישון כהנאה, אחר שהתברר כי עישון סיגריות עלול לגרום למחלות חמורות ולהזיק לבריאות, וקדושת שביעית כלל אינה חלה על דבר שאין נהנים ממנו. ג. מאחר שבדרך כלל הסופגים עשן סיגריות אל קרבם עושים זאת כדי לשכך את עצביהם, אין להחשיב את העישון כאכילה או כהנאה, אלא כנטילת תרופה, וממילא אי אפשר להגדיר את עלי הטבק כחייבים בקדושת שביעית. אמנם, מן הראוי לציין, שיש רבים המחמירים כדעת הגדולת מרדכי (עי' צ"ץ אליעזר חלק י"א סי' ס"ט).

(עי' שערי יושר שער ג' פרק כ"ה). את הביאור בסברא זו נוכל להבין על ידי המעשה הבא שהובא לפני הרא"ש.

צייר שביקש להבטיח את שכרו: יהודי חובב ציור סיפק בד לצייר כדי שהלה יצייר עליו. עם סיום העבודה הודיע הצייר, שהוא אוסר בהנאה על בעל הבד את חלקו בציור, עד שזה ישלם את שכרו.

בפני הרא"ש (שו"ת כלל י"ב סי' ו') הובאה השאלה, אם בכוחו של הצייר לאסור על אחרים ליהנות מן הצבע, והוא הכריע לשלילה. אחד מנימוקיו הוא, שאין להתייחס אל הצבע כאל חפץ בעל ערך ממוני, שהרי במתכונתו הנוכחית אין בו כל שימוש, וגם אם יגרדוהו מן הבד הוא לא יהא ראוי למאומה. מעתה ניתן לומר, שאדם שצבעו את בגדו בלא בקשתו יכול לטעון כלפי בעל הצבע, שהוא אינו חייב לשלם, שהרי למעשה בעל הצבע אינו יכול להצביע על הבגד ולומר: "הנה, הממון הזה התווסף לבגד".

ויכוח בין מוציא לאור לבעל בית דפוס: תשובתו של הרא"ש עמדה בפני אחד מבתי הדין, שלפניו הופיעו מוציא לאור ובעל בית דפוס, שמחמת שרשרת של טעויות ואי הבנות חמורות ביניהם, הם נקלעו לוויכוח סוער בדבר הסכום שעל המוציא לאור לשלם לבעל בית הדפוס. מאחר שהנידון נסוב אודות פרטי עבודת ההדפסה, החכמנו בנושא זה מפיו של הר"ר שמעון פדל, אשר הדפיס במסירות רבה מידי שבוע גליונות "מאורות הדף היומי" בעברית ובאנגלית.

כידוע, אפשר להדפיס בצבע אחד - "שחור לבן", וניתן להדפיס הדפסה צבעונית, השונה במהותה ובמחירה מהדפסה בשחור לבן. הדפסה נעשית על ידי פלטה עשויה מתכת, שעליה מודגשות המילים או הצורות העומדות להדפסה. להדפסה ב"שחור לבן" די בפלטה אחת. לעומת זאת, לצורך הדפסה צבעונית, דוגמת הלוגו של הגליון אותו אתה אוחז בידך, יש להשתמש בארבע פלטות, משום שמכלול הצבעים המוכרים לנו מורכב מארבעה צבעי יסוד: כחול, אדום, צהוב ושחור. כמובן, שתהליך ההדפסה הצבעונית מייקר את עלות ההדפסה באופן משמעותי.

אותו מוציא לאור, שסיים להעלות על הכתב את חידושי תורתו, ביקש להדפיסם בהדפסה צבעונית. הבנתו בנושא ההדפסות כללה את הידיעה, כי כדי להדפיס ספר יש צורך בפלטות. על ההבדל בשיטת העבודה ועל הפרשי העלות שבין הדפסה צבעונית לבין הדפסה ב"שחור לבן" הוא לא שמע מעולם. מצוייד בידיעה דלה זו הזמין המוציא לאור הדפסה צבעונית של ספרו באחד מבתי הדפוס, בלא לסכם על התשלום.

עם השלמת המלאכה, בעל בית הדפוס תבע שכר מלא של הדפסה צבעונית, שהרי המוציא לאור נהנה ממנה ועליו לשלם את דמי הנאתו. אולם, המוציא לאור טען, כי מאחר שהם לא הבינו זה את זה, ומעולם לא סוכם ביניהם מחיר העיסקה, ההסכם ביניהם בטל ומבוטל, ומעתה, בעל בית הדפוס אינו אלא כקוף ששפך צבע של ראובן על בגד של שמעון, שסוגייתו לא הגיעה להכרעה בדבר מחויבותו של בעל הבגד לשלם עבור צבע זה.

אולם, בית הדין הכריע (פ"ד ירושלים ד"מ וב"י ג' פס"ד עמ' ר"א), שעל המוציא לאור לשלם את מלא הסכום הנדרש על ידי בעל בית הדפוס. שכן, דווקא אדם שלא ביקש שיצבעו את בגדו פטור מתשלום. אולם, כאשר הבגד עמד לצביעה, חייב בעליו לשלם, משום שנחסכה ממנו עלות דמי הצביעה שעמד לעשות (תוס' קב"ב ד"ה מי הודיעו לצבע). לפיכך, גם המוציא לאור שעמד לבצע הדפסה צבעונית חייב בתשלום מלא.

דף קא/ב במי שהנאתו וביעורו שווין

הנאה מעישון סיגרית, מתי וכיצד?

מבואר בסוגייתנו, כי כאשר נדרשים להכריע אם בגידול קרקע מסויים יש לנהוג בקדושת שביעית, הכלל הקובע הוא שיהא "הנאתו וביעורו שווין", כפירות. כלומר, כפי שכלייהם של פירות מאכל הוא על

**גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום,
זוכים בשפע גדול**

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"

מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ה קנייבסקי זצוק"ל הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חנים התקשר עכשיו: 3764*